● Özcan Ünlü*

Cumali Bey'i Sevmek İçin 10 Sebep

Aşk ki
Ondan büyük yalnızlık yok gibidir

1. Andolsun Aşka: Bir şair aşk için and içiyorsa sahih bir damar üzerinde yürüyor demektir. Fıtri, kitabi, insani, vicdani ve kalbi olandan yana yapmıştır tercihini. Hayatımızı tercihlerimiz belirler. Şair için de şiir bir tercihtir. Hangi şiiri yazacağı da…

Cumali Ünaldı Hasannebioğlu, her ne kadar aşkı büyük yalnızlık olarak betimlese de, "Andolsun Aşka" diyebilecek kadar kutsar aşkı. Çünkü, Peygambere duyduğu muhabbetten Dünyayı Halk Edeni iyi anlamıştır. Ölümü bile aşk ile gördüğünden, ölüme kadar olup biten her şeye aşk ile bakmayı başarmıştır. "Aşkı/ en üste/ en üste ulaştıran/ anahtar kelime ne" diye sorarken de; "Madem ki aşk/ ayrıca ayrıkotu/ değdiği yerde kök salıyor/ gövde büyütüyor yüreğimde/ işte böyle! Sevda/ bir bahar dalını/ ince/ ipince/ tutup öpünce/ bir gül açıyor günboyu/ sesizce" derken de; "Sen gittikten sonraydı ayaklarım soğudu/…/ ölüyor gibi oldum… sen gittikten sonraydı" derken de aşkı imanın gizli şartlarından biri olarak kayıt düştü şiir defterine.

İşte, sadece bu yüzden bile sevilebilir Cumali Bey…

2. Baba Geldi mi…: Babasını "ekmek devrimcisi" olarak gören şair (Özcan Ünlü) de vardır, "Sizin hiç babanız öldü mü/ Benim bir kere öldü kör oldum" diyen (Cemal Süreya) şair de…

Bu iki örnekte olduğu gibi klasik ve modern şiirin diğer birçok mühim şairleri (Gökhan Akçiçek bu konudaki en zengin örnektir) için baba imgesi estetik bir malzeme gibi görünse de, içten içe, babası ölünce büyüdüğünü anlayan çocukların söylediği destana tekabül eder. Baba zordur. Serttir. Korkulur ondan. Yaşarken babaya çok az sığınır insan ama anne bir limandır. Şefkattir. O yüzden, baba gittikten sonra duygularımızı açığa veririz.

Birçok şairde baba silik bir figür olarak durur. Sonrasındaki yalnızlık duygusu ve eksilmeyle şiire dahil olur.

"Babalar İçin Şiir" yazdığı için severiz Cumali Bey'i. Çünkü onun için baba her zaman bir umudun adı olarak kalmıştır. Ve bir masal gibi de yaşar: "Baba geldi ve doldu sevinç sarnıçları/ bir bir üstüne çığlık odalara sığmadı/ baba geldi yüzünde ve kadim gülümseme/ ve sevda sayfaları ve masal buğuları."

3. Anneler De Ölür: Biliriz ki bütün canlılar ölümlüdür. O'ndan gelir ve yine O'na döner. Fakat kabul edemeyiz bazen ölümü. Başkalarının ölümü mümkündür ama ölüm bize değince hissederiz gerçekliğinin acısını.

Sezai Karakoç'a göre, "Anne ölünce çocuk/ Bahçenin en yalnız köşesinde/ Elinde bir siyah çubuk/ Ağzında küçük bir leke" ile kalır.

Necip Fazıl'ın anne trajedisi "Ak saçlı başını alıp eline/ Kara hülyalara dal anneciğim/ O titrek kalbini bahtın yeline/ Bir ince tüy gibi sal anneciğim" mırıldanmasıyla lirik dizelere dönüşür.

Biz biliriz ki… "Cennet, annelerin ayakları altındadır." Şefaat makamında oturduğu için annelerimiz, telaşamız bu yüzdendir. Biraz da o gittiğinde düşeceğimiz yalnızlık çukuruna kimsenin halat salmayacağını bildiğimiz için…

Hasta yatağında nefesine ayna tutulan annenin uçmağa varmak için an saydığı zamanlar vardır; işkence…

O yüzden işte…

Farklı zamanlarda "Anası Yok Çocuklar İçin" iki şiir (Çerağ ve Kendini Yusuf Gören) kaleme almıştır Cumali Bey. Annenin ölümüyle dünyanın yıkılacağını bilenlerdendir…

Ve bu şiirlerin yüzü suyu hürmetine bile sevilmeye layıktır. O da çok iyi bilir ki: "Anneler de ölür ey çocuk!/ mavi kadar güzel gözlerini yitirerek gecede..." Ve: "Analar yaslar başını toprağın yurduna/ dünya yıkılır/ yeryüzü tükenir/ rüzgarlar şakırdar alnımızda/ bir tutam kokudur rüyalarımızda/ analar çabuk kırılır."

4. Atıf Hoca-Malcolm X: İskilipli Atıf Hoca bir semboldür onun şiirinde. Başta İslam coğrafyası olmak üzere dünyanın bütün mazlumları adına haykırır "İskilipli Atıf Hoca" şiirinde. Bu şiir aslında modern bir destandır. Değerleri ve inancı için boynunu cellada teslim etme yürekliliği göstermiş bütün büyük isimleri onun şahsında birleştirir: "Ben İslam oğlu Atıf yetmişüç doğumlu/ Bir büyük boğumlu zamanın boğazını sıkıyor/ Etrafı ağartırken/ Kendimi tüketiyorum mum örneği/ li li li çağırıyorum ve diyorum/ ben tohum/ Başım/ Başların en üstünde/ Al beni toprak ana/ Al beni/

Al/ Koma diken üstünde…"

İskilipli Atıf Hoca'dan Malcolm X'e yükselir feryadı. Amerika'ya öfkesini Malcolm X üzerinden yükseltir: "biz Malcolm X, biz; bizim olmayan yeryüzünde hepimiz…" veya "Malcolm X/ seni/ taze bir dal olarak/ yatırıyorum şiirime…"

Herkesin sustuğu… Ölüm sessizliğini hala bozmadığı bir çağda tek ilmi şiir olanın elinden bundan başka ne gelebilir ki? Ve bilir Cumali Bey de… Hepimiz çağımızdan sorumluyuz ve hiç şüphesiz, bildiklerimizden sual edileceğiz.

İşte bu idraki ilmek ilmek dizelerine işleyen Cumali Bey'i, bu sebeple de çok severiz.

5. İncitilmiş Afrika: Biz Afrika'yı yerküreden bir köşe olarak bilmedik yıllarca. Oralar başka bir dünyada, egemenlerin var olması, var kılınması için onlara hediye edilmiş bir fırsatlar ülkesiydi. Altını, balığı, suyu, insanı, emeği, ağaçları ile egemenlerin yedek parça havzası…

Baskın ideoloji gözümüze taktığı siyasi körlük gözlüğüyle oraları bulmamızı ve bilmemizi engelledi. Ne zaman dilimizden 'Afrika' sözcüğü çıksa önümüze IMF, patriot, Kıbrıs fotoğrafları atıldı…

Ama bize Afrika'nın dünyaya dahil olduğunu ilk duyuranlardan oldu Cumali Bey. Öyle ki, "Bembeyaz bir papa ve bembeyaz gökdelenler/ büyütülmüş alabildiğine, küçültülmüş ekmek/ bir elinde sayfaları çürütülmüş İncil var idi/ altüst edilmiş bir Afrika öbür elinde" dizeleriyle derin bir mahcubiyet ve sorumluluk da yükledi omuzlarımıza…

Kudüs'ü, Yafa'yı, El Halil'i, Eriha'yı, Kabil'i, Halepçe'yi, Kurtuba'yı, Granada'yı da tıpkı bu hissiyat ve hassasiyetle anlattı bize.

Karakıta'yı, Filistin'i ve Endülüs'ü sevdiği için de severiz Cumali Bey'i…

6. İlle de İstanbul: Yeryüzünün en gözde şehri İstanbul'dur. On bin yıla yaklaşan geçmişi ve bu geçmişe sığdırdığı farklı medeniyetlere ait mirasıyla… Dünyanın merkezidir: "Dünya tek bir ülke olsa başkenti İstanbul olurdu" dedirten bir şehirdir kendisine… İnsanlık tarihinin özetidir.

İstanbul, tek başına iki kara parçasından oluşan bir kütle değildir. İstanbul üzerindekilerle anlam kazanır. Ayasofya ile, Sultanahmet ile, Yedikule Zindanı ile, Anadolu ve Rumeli Hisarı ile, Eyüpsultan ile, Boğaziçi ile…

Ve bu mekanlara yılların kattığı eşsiz değerleri ile…

Cumali Bey, Malatya'dan Endülüs'e, oradan Kudüs'e, oradan Afrika'ya yürürken, bütün yollarını İstanbul'la kesiştirir.

Ona göre İstanbul, "Dünyanın en lacivert suyunun karaya değdiği" yerdir. Ve İstanbul, çerçevesinden taşmış bir resimdir; Anadolu'dan ve Balkanlar'dan ve Kafkasya'dan… Hatta Afrika'dan eklene eklene büyüyüp güzelleşen hüdayinabit bir şehirdir.

İstanbul, kendini çoğaltır durmadan. Çoğaldıkça daha çok yansır yanına yöresine…

İşte Cumali Bey de kendini İstanbul'dan alamayan bir şairdir. Kendini İstanbul'dan alamayan ve şiirlerini İstanbul'a adayan Nedim'den, Yahya Kemal'e, derin bir şiir damarının süreğidir.

Dolayısıyla, Peygamber emaneti bu şehri seven Cumali Bey'i İstanbul mehabeti için de severiz.

7. Köklere Bağlılık: İnsanın en büyük k/ayıbı köklerine küsmüşlüğü ve kendini reddetmişliğidir. Hatta geçmişini unutmak için rüşvet bile verebilecek hale gelmesidir.

Cumali Bey'de bu durum tam tersinedir. Doğduğu topraklara bağlılığı, Malatyaspor'a hizmetleri ile saygıyı hak etmiş, içinden geldiği İzol Aşireti'ne hizmeti ile tarihe geçmiştir. 15 şehirde bir milyonun üzerinde nüfusa sahip olan aşiretin yüzaklarından biridir. Bu haliyle kendini inkar etme mücadelesi verenlere bir "yerli" isyan örneğidir.

Bir insanı sevmek için o insanın sadece köküne bağlılığı yeterli sebep midir? Bu soruya farklı cevaplar verilebilir fakat benim cevabım daima 'evet' olmuştur, olacaktır.

Cumali Bey'in, henüz 18 yaşında iken kaleme aldığı "Eyo" şiirinin - Hareket dergisinde yayınlanmıştı- epigrafı şöyledir: "Eyo güney taraflarında bir eşkiyadır/ Kadere inanmışlığı parlar kapkara yüzünde/ Ve de Allah'a, kanununa…"

Dolayısıyla daha o günlerde köklerine bağlılığının ipucunu sunuyordu.

Sadece bu yönüyle değil…

Cumali Ünaldı, yazı ve şiirlerinde atalarının adı/ lakabı olan "Hasannebioğlu"nu da bu sahiplenme duygusuyla soyadı olarak kullanmaktadır.

Şiir ve yazılarında geleneğin izini sürmesi, onun köklere bağlılığını yine gözler önüne serer. "Kendini Yusuf Gören" kitabı bu açıdan önemlidir. Gazel nazım şeklini benimsemiş ancak vezinsiz yazmıştır. Yine geleneğe yaslandığını gösteren bir diğer özelliği ise bazı eserlerine nat ve münacaatla başlayıp divan terkibini sürdürmesidir.

Kendine, değerlerine, ailesine, eserlerine, geleneksel kodlarına böylesine bağlı olan Cumali Bey'i

seviyoruz…

8. Peygamber Sevgisi: Şair Mehmet Sılay, Cumali Ünaldı'yı "Bir Kalem Efendisi" olarak tarif eder.

Şairin sadece şu beyti bile yazdığı tüm şiirlerine bedeldir:

"doğdun, bir bahar yürüdü dünyanın damarlarına; yeryüzü aydınlandı/ Kur'an ve Hadis'i, enlemle boylam gibi çekerken üstümüze"

Tan yeri ağarırken Allah'ın kelamı ile günü karşılayan…

Kitap'tan öğrenip anladıkları ile hayatını tanzim ederken heyecanını cömertçe paylaşan bir şairden söz ediyoruz.

Peygamber deyince kalbinden ırmaklar akan Cumali Bey'i seviyoruz…

9. Söz ve Şiir: Dünya durdukça şiir duracaktır diyenlerden Cumali Ünaldı. Çünkü şiir tefekkürü besler. Tefekkürü dile getirmenin en kestirme, en sahih ve en etkili yöntemi olarak sözü/şiiri seçmesinin sebebi budur.

Derin bir gelenek ırmağından damıtır dizelerini. Yeni imajlar ve orijinal imgeler kullansa da köklü bir geleneğe yaslandığını görürürüz şiirlerinin tamamında.

"İki çay getir usta/ Biri bana, biri gelmeyen dosta" derken, kendisini tefekkür hanesinde ev ödevini yapan bir talebe olarak görür. Gelmeyen dost ise beklenendir. Artık, kim neyi bekliyorsa…

Yunus'tan, Fuzuli'den, Şeyh Galib'den, Karacaoğlan'dan, Pir Sultan'dan kopup gelen çığın bir parçası…

Tıpkı onlar gibi kayaya yazılı olsun ister şiirleri: "… Yok eğer saman alevi idiyse; yandı bitti kül oldu... Yeni tanıştığımız birçok insanın, anında, ezbere şiirlerimden parçalar okuduğunu görüyorum. 'Demek ki, şiirim, kayaya hakkedilmiş' diyorum. Eğer şiirim kayada yazılıysa, zaman da 'yel'se; yel kayadan ne aparır? Bence ölüm güzel bir mimar... Ölümden sonra şiirleriniz hala insanların bir of çektikçe yıkılan dağlarının tozuysa, korkmayın o şiirden.

Bir de şu var, şiirim unutulsa ne olur ki? Ben onları söylerken, yüreğimde doğururken müthiş bir haz duydum, bir bakıma 'istiğrak' hali. Bunları ben mi söyledim, dediğim çok olmuştur. Bazan yüreğimdeki bir kılıcın kırık parçaları, bazan da seyrettiğim bulut masalları olmuştur şiirim. Ne güzel, değil mi?"

Bilir ki, yerküre, Hazreti Adem'den bugüne yüzbinlerce şairi, yazılmış milyonlarca şiiri kayıt altına almıştır. Şiir, şiirdir; sözü kanatlandırır. Yıllar unutulup gitse de has şair ve has şiir hep kalır.

"Ve dünya bende dahi tamam oldu" diyen Cumali Ünaldı'yı sevmek için…

"Ne önemi var ölüm yerinin, yılının

ben Cumali Ünaldı olarak kendi mezarıma

kendi hayatımı okuyorum

ayakları yok bir rahlenin üzerinden" dizeleri bile yeterli olur diye düşünüyorum.

10. Tabiat Bir Kuldur: Erzurum'da ziraat eğitimi almıştır. Ziraat yüksek mühendisidir. Dolayısıyla gıda, tarım, orman, çevre meseleleri en az şiir kadar önemlidir onun için. Söz kadar kutsaldır. Ona göre "Tabiat, Allah'ın iradesiz müslüman kuludur. Görevimiz onu korumak ve onun kevni kurallarıyla, uzlaşma içinde birlikte yaşamak"tır. 15 milyon canlı içinde insan en kutsal olandır; eşref-i mahluktur. O yüzden yaşadığı çevreye, verilen nimetlere karşı hassas olmalıdır. Bunu ibadet bilinciyle yapmalıdır.

Büyük binalar, tahrip edilmiş topraklar, tarıma kapatılmış araziler isyanını büyütür. En az "İsyan Gazeli" kadar öfkelenir böyle davrananlara:

"Allahın koyduğu kurallarla oynamayın! Onun programına aykırı müdahalelerde bulunmayın! Tabiatı kirletmeyin! Ozon tabakasını delerseniz cilt kanserinde patlama olur. Toplumun başını belaya sokar, ağır bedel ödersiniz. Çevreye özen salih ameldir. Salihat, fesadı ortadan kaldıran ıslah edici davranışlardır. Ve salih kul çevreci kuldur."

Daha da ilginç bir şey söyler şair:

"Kur'an-ı Kerim bir çevre kitabıdır! Kitapta çevre ile ilgili beş yüzü aşkın Ayet-i Kerime vardır."

Bu hassasiyeti onu bilindik alanın dışına çıkarır. Tarım, orman, gıda ve çevre sorunlarının çözümü için oynattığı kalemi "Sorunlarıyla ve Çözümleriyle Türk Tarımı" isimli bir esere de imza attırır. Şuna inanır ve inandırır bizi: "Eğer bu ülkenin doğal kaynakları doğru kullanılır, toprağı, suyu, emeği doğru kullanılırsa insan mutluluğu en az beşe katlanır. Bunun da yolu doğru tarım politikalarından geçer."

Bir şair olarak tarımla bu kadar ilgilenmesi yadırganabilir belki ama o bilir ki birçok ülkede 'tarım' ve 'kültür' aynı kökten gelmektedir.

Toprağın altını ve üstünü mübarek gören ve en az şiirlerindeki hassasiyet kadar bu mirasa da sahip çıkan Cumali Bey'i seviyoruz.

**Şair Yazar Gazeteci*